

تجمع متحدان آمریکا در حمایت از دموکراسی

نشست دموکراسی کپنهاگ در این هفته دو موضوع را مشخص کرد. این هشتمین گردهمایی سالانه با میزبانی آندرس فو راسموسن، نخست‌وزیر اسبق دانمارک و دبیرکل سابق ناتو بود. سیاست خارجی اخلاخل‌گر دونالد ترامپ بسیاری از کشورها را به این درک رسانده که آنها باید به‌سرعت اقدامات بیشتری انجام دهند تا بار محافظت و توسعه دموکراسی را در برابر کاهش بی سابقه بودجه کمکی و تعهدات دفاعی آمریکا را که امنیت جهانی را از پایان جنگ جهانی دوم تضمین کرده، به دوش بکشند. دوم، با کم‌رنگ شدن شوک اولیه، بسیاری از رهبران به‌طور فزاینده‌ای در رد حمایت ظاهری از دولت ترامپ از آنچه راسموسن به‌عنوان اصلی عملیاتی که «ممکن است درست‌باشد» می‌خواند، صحبت کرده‌اند.

محکومیت جهانی نسبت به ایده دونالد ترامپ مبنی بر به‌رسمیت شناختن اراضی اوکراینی که از سوی روسیه تصرف شده به‌عنوان بخشی از توافق پایان دادن به جنگ روسیه وجود داشت. آندری پلنکوویچ، نخست‌وزیر کرواسی به اشاره به اینکه کشورهای بالکان که سه دهه پیش با همین موضوع از سوی صربستان رویه‌رو بودند، می‌گوید: «ما هیچ‌وقت تصاحب اراضی را به‌رسمیت نمی‌شناسیم.» راسموسن هیچ صحبتی در باب به‌چالش کشیدن دیدگاه پوتین نکرد و گفت هدف رهبر روسیه همانگونه که در سال ۲۰۲۱ در خواست کرده، به عقب راندن نیروهای ناتو از اروپای شرقی و مرکزی است.

حتی خشم بیشتری درباره پیشنهادهای صریح و مکرر ترامپ که او ممکن است اراضی را از برخی از قدیمی‌ترین و وفادارترین متحدان آمریکا از جمله دانمارک، کشور میزبان، که ترامپ پیشنهاد کرده بود گرینلند را رها کند، ابزار شد. موته یوروپ اکده، نخست‌وزیر سابق گرینلند که هم‌اکنون معاون نخست‌وزیر است به‌صراحت اعلام کرد که «ما یک ملک نیستیم» و این کشور «متعلق به مردم گرینلند است.» مارک گارنو، وزیر خارجه پیشین کانادا از حزب لیبرال به‌طور مشابهی ایده را که کانادا به‌نحاه ویکمن ایالت تبدیل شود، همانگونه که ترامپ پیشنهاد کرد را رد کرد. دیوید کامرون، نخست‌وزیر سابق بریتانیا و رهبر حزب محافظه‌کار با صراحت اشاره کرد که دولت آمریکا با دشمنان خود بیشتر از متحدانش رفتاری دوستانه دارد. مشخص نیست که واشنگتن لحن یا رویکرد خود را تغییر خواهد داد چون به‌نظر می‌رسد از تهدیدها، تشدید مشاجرات و درخواست امتیاز لذت می‌برد. مقامات کنونی و پیشین که در این نشست صحبت کردند، به‌بازگشت به دیپلماسی محلی برای رسیدگی به شکاف‌ها در میان متحدان از جمله تقسیم بار دفاعی، توافق‌های تجاری و توسعه مواد معدنی حیاتی امیدوار بودند. اما متوجه شدند که فرضیه‌های قبلی از بین رفته و هیچ فضایی برای رضایت از وضع موجود وجود ندارد. راسموسن کشورهای ناتو را تشویق کرد تا بودجه دفاعی خود را تا ۴ درصد از تولید ناخالص داخلی تسال ۲۰۲۸ افزایش دهند. او اشاره کرد که روسیه ۷ درصد از تولید ناخالص داخلی خود را برای دفاع خرج کرده که بیشتر از مجموع کشورهای اروپایی است. چنین افزایشی قطعاً متحدان اصلی مانند بریتانیا، فرانسه و آلمان را به چالش می‌کشد که برای رسیدن به هدف از پیش توافق‌شده ۲ درصد دچار چالش شده‌اند. کشورهای کوچک‌تر هم‌اکنون اقداماتی انجام داده‌اند: دانمارک، لهستان و استونی هم‌اکنون کشورهای ناتو را جلومی‌برند که بیش از ۳ درصد از تولید ناخالص داخلی خود را اختصاص داده‌اند و مارک روته، دبیرکل کنونی ناتو ۵/۳ درصد را هدفی برای تمام کشورهای عضو در نشست بعدی ناتو تعیین کرده است.

مشکل بزرگ‌تر برای اروپا تبدیل این سرمایه‌ها به مجموعه وسیعی از قابلیت‌های دفاعی است که ایالات متحده مدت‌هاست فراهم کرده از جمله بالابر، لجستیک، حمله دقیق، دفاع هوایی و ظرفیت اطلاعاتی و نظارتی. کاجسا اولونگرن، وزیر دفاع سابق دانمارک در این نشست گفت که از نظر او ناتو تعهدی را در برابر پیشنهاد عضویت اوکراین در ناتو، البته بدون تعیین تاریخ همانطور که ولودیمیر زلنسکی، رهبر کی‌یف می‌خواهد، داده است. او گفت: «چرا نمی‌خواهیم اوکراین در ناتو باشد در حالی که قوی‌ترین و تواناترین نیروهای مسلح اروپا را دارد؟» اگر آمریکا از ارسال ۲۰ هزار نیرو برای تقویت بازدارندگی اروپا عقب‌نشینی کند، جایگزین کردن آن آسان نخواهد بود. اما اولونگرون تأکید کرد که برنامه‌ریزی از همین الان آغاز شود. اعضای جدید ناتو شامل فنلاند و سوئد و همچنین ترکیه نیروهای فعال و ذخیره بزرگی دارند و در صورت تزلزل تعهد آمریکا، احتمالاً از بریتانیا و فرانسه خواسته می‌شود تا چتر بازدارندگی هسته‌ای را تقویت کنند.

یاسمن طاهریان

خبرنگار گروه بین‌الملل

بنیامین نتانیاهو خوش‌بین بود که با بازگشت دوباره ترامپ به کاخ سفید، اسرائیل سرنوشت متفاوتی خواهد داشت. در حالی که بیشتر کشورهای جهان خود را برای عواقب روی کار آمدن دوباره ترامپ آماده می‌کردند، نخست‌وزیر اسرائیل از تکرار چشم‌انداز روابط نزدیک با رئیس‌جمهور آمریکا که خود را «بهترین دوست اسرائیل» معرفی می‌کرد، شوق و هیجان داشت. شلموین‌عامی، سیاستمدار و دیپلمات پیشین اسرائیلی که در روند مذاکرات پیمان صلح کمپ دیوید در سال ۲۰۰۰ نیز شرکت داشت، می‌گوید: «نتانیاهو مدت‌ها بود که دونالد ترامپ را رئیس‌جمهور رویاهایش می‌دانست که هرگونه اختلاف باقی‌مانده بین اسرائیل و آمریکا را از بین می‌برد و در نتیجه قدرت نتانیاهو را تقویت می‌کند.» هفته گذشته دولت اسرائیل تصمیم گرفت تا عملیات نظامی خود را علیه حماس گسترش دهد؛ تلاشی که به اشغال غزه ختم می‌شود. نتانیاهو با این تصمیم مردم و ارتش خسته اسرائیل را به اشغال همیشگی غزه می‌کشاند، منافع اسرائیل از حمله عادی‌سازی روابط اسرائیل و عربستان را که به‌عنوان بخشی از استراتژی کلان آمریکا برای خاورمیانه بود و همین چند سال پیش بسیار محتمل به‌نظر می‌رسید، قربانی می‌کند. همانطور که بن‌عامی می‌گوید، نتانیاهو فقط به یک چیز اهمیت می‌دهد: تضمین بقای دولتش. اما ترامپ در دولت دوم خود همچنان در مورد پایان دادن به دوران درگیری نظامی آمریکا در خاورمیانه ثابت قدم مانده است و هیچ کس، حتی یک متحد نزدیک هم نمی‌تواند ترامپ را مجبور به انجام کاری کند که او نمی‌خواهد. ترامپ تا زمانی که منافع آمریکا به‌خطر نیفتد، هیچ کاری برای جلوگیری از ادامه جنگ اسرائیل در غزه انجام نخواهد داد. منتقدان نتانیاهو بر این باورند که آمریکا در خاورمیانه جنگ‌های اسرائیل را برایش انجام می‌دهد و ترامپ تلاش‌های خود را برای جلوگیری از باز شدن پای آمریکا به جنگ‌های دیگر انجام داده است. بسیاری از تحلیلگران نیز از این اقدامات ترامپ حمایت می‌کنند و آن را گام مثبتی برای پیشگیری از شروع جنگ‌های جدید در خاورمیانه می‌دانند.

با اینکه نتانیاهو در سال ۲۰۱۸ توانست ترامپ را متقاعد کند که از توافق هسته‌ای با ایران خارج شود، در حالی که منتظر چراغ سبز او برای حمله به تأسیسات هسته‌ای ایران بود، ترامپ مذاکره با ایران را آغاز کرد. بن‌عامی می‌گوید، برای ترامپ دسترسی به یک توافق که بتوان از آن به‌عنوان یک پیروزی بزرگ یاد کند مهم‌تر از مفاد آن است. ترامپ قطعاً این فشار را احساس می‌کند تا به توافقی بهتر از آنچه باراک اوباما در سال ۲۰۱۵ انجام داد، برسد. به‌همین منظور ترامپ با خوشحالی از تهدید نظامی اسرائیل به‌عنوان اهرمی در مذاکرات استفاده می‌کند (حتی با اینکه حمله نظامی آمریکا علیه ایران احتمال بسیار کمتری دارد) اما در نهایت ترامپ سرنوشت سیاسی خود را به جهان‌بینی نتانیاهو و تئوکرات‌های فاشیست گره نخواهد زد.

ترامپ به‌دنبال «تغییر بزرگ» در خاورمیانه است نه آن تغییری که رهبران آمریکایی با زور سلاح در نظر دارند. این همان چیزی است که در سخنرانی ترامپ در سفر به خاورمیانه به‌وضوح اعلام شد. او در یا ض به شکست «مداخله‌گرایان» اشاره کرد و از آینده‌ای وعده داد که در آن «مردم از کشورها، مذاهب و عقاید مختلف شهرها را بایکدیگر می‌سازند، نه با بمباران یکدیگر.» در مورد حوثی‌های یمن، آمریکا از ابتدا قاطعانه در کنار اسرائیل بود و حتی حملات هوایی خود را به سایت‌های مرتبط با حوثی‌ها در یمن انجام داد. اما ترامپ به‌طور ناگهانی یک توافق آتش‌بس را اعلام کرد: حوثی‌ها حمله به کشتی‌های آمریکایی در دریای سرخ را در ازای توقف حملات آمریکا متوقف می‌کنند. توافقی که اسرائیلی‌ها را کاملاً شوکه کرد. لیندزی گراهام سناتور جمهوری‌خواه کارولینای جنوبی می‌گوید که ارتباط نزدیکی با اسرائیل دارد و آنها از شرایط کنونی سوریه نگرانند. علاوه بر اینها در برنامه‌ریزی تور بزرگ ترامپ به خاورمیانه، سفر به اسرائیل انجام نشد.

زمانی که ترامپ در کاخ پادشاهی عربستان با احمدالشرع، رهبر جدید سوریه دست داد و وعده داد که تحریم‌های این کشور را لغو می‌کند، نمایش واضحی از آن بود که دیپلماسی خاورمیانه‌ای رئیس‌جمهور آمریکا اسرائیل را به‌حاشیه رانده است. ترامپ درباره احمدالشرع که زمانی با القاعده ارتباط داشت، گفت: «مردی سرسخت، با گذشته‌ای بسیار قوی است» ترامپ گفت که او به تحریم‌ها پایان می‌دهد چون بسیاری از آنها بر رژیم قبلی اعمال شده بودند و می‌خواهد به دولت جدید «شانسی برای عظمت بدهد.»

ترامپ در این سخنان نوعی بی‌اعتنایی را متوجه دیدگاه‌های نتانیاهو کرده که دولتش احمدالشرع را «جهادگرا و تروریست» خطاب می‌کنند. از ماه دسامبر که شورش‌یان به‌رهبری احمدالشرع توانستند فشار اسد رئیس‌جمهور سوریه را از قدرت کنار بزنند، ارتش اسرائیل صدها بار سوریه را بمباران کرده است. در دهه‌های اخیر، برای رؤسای‌جمهور آمریکا از هر دو حزب، اسرائیل عمدتاً جایگاه ویژه‌ای در قلب سیاست خارجی آمریکا در منطقه داشته است. نتانیاهو که در بیشتر دو دهه گذشته در قدرت بوده، همیشه باز یگر مهمی در گفت‌وگوهای خاورمیانه‌بوده، حتی با اینکه گاهی همتایان آمریکایی خود را خشمگین کرده است. البته هنوز هیچ نشانه‌ای وجود ندارد که ثابت کند ایالات متحده آمریکا روابط تاریخی خود را با اسرائیل رها کرده یا به حمایت اقتصادی و نظامی خود از آن پایان می‌دهد. ترامپ در

ترامپ از سیستم جهانی کنونی ناراضی است و آن را به‌طور ناعادلانه‌ای ضد آمریکایی می‌داند. او می‌خواهد واشنگتن از قدرت عظیم نظامی و اقتصادی خود برای تعیین قوانین جهانی به موازات کاهش مشارکت‌ها و تعهدات آمریکا به دیگران بهره‌برد. متیو بوروز از اندیشکده استیمسون می‌گوید که ترامپ برتری آمریکا را می‌خواهد اما نمی‌خواهد برای رسیدن به این هدف هزینه بدهد. بوروز در ادامه می‌گوید: «اما همزمان، ترامپ به‌نوعی معتقد است که آمریکا می‌تواند به کشورهای دیگر بگوید که چه زمانی از جنگیدن دست بکشند و آنچه آمریکا می‌خواهد را انجام دهند

عکس: Getty Images

پرواز از ریاض به دوحه در هواپیمای ایرفورس وان گمانه‌زنی‌ها درباره به‌حاشیه راندن اسرائیل را رد کرد. او به خبرنگاران گفت: «اصلاً اینطور نیست. رابطه‌ای که من با کشورهای خاورمیانه دارم، برای اسرائیل هم خوب است.» اما سفر چندروزه ترامپ به خاورمیانه تأکید بر دینامیک جدیدی دارد که در آن اسرائیل، به‌ویژه نتانیاهو نادیده گرفته شده است. در عربستان سعودی، قطر و امارات متحده عربی، ترامپ فرصتی را برای توافق صلح با ایران و یمن و معامله‌های هزار میلیارد دلاری با کشورهای ثروتمند حاشیه خلیج فارس و پول‌سازی برای خود، خانواده و دوستانش پیدا کرد.

ترامپ همیشه با رهبران کشورهای حاشیه خلیج فارس رابطه نزدیکی داشته است. عربستان سعودی ۲ هزار میلیارد دلار در کسب و کار جرد کوشنر، داماد ترامپ سرمایه‌گذاری کرده است. قطر هم اعلام کرده که هواپیمای لوکس ۴۰۰ میلیون دلاری را هدیه می‌دهد. در گذشته عربستان و قطر در مداخلات آمریکا نفوذ داشتند. به‌گزارش متیو پتی، روزنامه‌نگار مستقل که برای اندیشکده‌های نیولاینز، میدل ایست‌آی، ریسپانسیبل استیت‌گرافت و همچنین مجله ریزن می‌نوسد، این کشورها از نفوذ خود برای مقابله با «دشمنان مشترک» مثل ایران و سوریه استفاده می‌کردند. اما چشم‌انداز کشورهای حاشیه خلیج فارس تغییر کرده است. آنها از رخداد‌های سوریه راضی‌اند و به‌گفته متیو پتی موفقیت در مهار حملات موشکی یمنی‌ها نشان داده است که «حتی محافظت مستقیم آمریکایی‌ها نمی‌تواند از هزینه‌های جنگ‌های بیشتر برای کشورهای حاشیه خلیج فارس» پیشگیری کند. آنها همچنین از گسترش درگیری اسرائیل و فلسطین و سرایت آن به کشورهای دیگر نگرانی دارند.

البته که کشورهای عربی باوجود تغییر دیدگاه‌های خود همچنان به محافظت آمریکا نیاز دارند. ترامپ در کنار ژست‌های صلح‌طلبانه‌اش، توافقی برای فروش ۱۴۲ میلیارد دلار سلاح به عربستان را امضا کرده است. روز بعد ترامپ توافقی که از قبل برای فروش ۲ میلیارد دلار پیهپاد به قطر تعیین شده بود، امضا کرد. در هر صورت امضای این توافق‌ها صدها نفر از مشاوران نظامی و پیمانکاران دفاعی را به این منطقه باز خواهد کرد. اینتامار رابینوویچ، سفیر اسرائیل در آمریکا می‌گوید که ترامپ ظاهراً علاقه کار کردن با نتانیاهو برای پایان دادن به جنگ غزه را از دست داده است، چون «این حس را دارد که به هیچ جایی نمی‌رسد. نتانیاهو موضع خود را دارد و از آن کوتاه نمی‌آید. حماس هم از موضع خود کوتاه نمی‌آید. به‌نظر بن‌بست ناامیدکننده‌ای است.»

عمر دوستری، سخنگوی نتانیاهو هرگونه شکاف در روابط بین دو کشور را انکار می‌کند و به دو سفر نتانیاهو به کاخ سفید در چند ماه گذشته و اظهارات اخیر ترامپ درباره نتانیاهو که گفته بود «ما درباره تمام موضوعات در یک طرف هستیم»، اشاره می‌کند. اما تغییر جهت‌گیری دیپلماتیک دولت آمریکا در چند هفته

گذشته مورد توجه قرار گرفته است. ترامپ هم‌اکنون در حال رسیدگی به چند پرونده از جمله روسیه و اوکراین، ایران و یمن است که در دو مورد آخر بدون مشارکت نتانیاهو پیش می‌رود. ترامپ با اعلام آتش‌بس با شبه‌نظامیان حوثی در یمن آن هم در زمانی که حوثی‌ها در حال حملات موشکی به اسرائیل بودند، خیلی‌ها را شوکه کرد. زمانی که اسرائیل در رهگیری یک موشک شکست خورد، این موشک به فرودگاه بن‌گوریون در تل‌آویو اصابت کرد و برای چند هفته پروازها مختل شدند. چند روز بعد دولت ترامپ آزادی‌عیدان الکساندر، گروگان آمریکایی-اسرائیلی در غزه را بدون مشارک اسرائیل رقم زد.

▼ آزادی آخرین گروگان آمریکایی در غزه

به گفته دو مقام اسرائیلی، یک مقام فلسطینی و یک مقام آمریکایی کانال پشت‌پرده‌ای که منجر به آزادی الکساندر شد با پیامی از سوی مقامات حماس به بیش‌رایح، رهبر پیشین «عرب آمریکایی‌ها برای ترامپ» آغاز شد. به‌گزارش آکسیوس اهمیت آن در این است که حماس به‌دنبال راهی برای متقاعد کردن ترامپ برای فشار بیشتر بر اسرائیل بود و تیم ترامپ می‌خواست که آخرین گروگان زنده آمریکایی در غزه را آزاد کند. بحیح، تاجر فلسطینی-آمریکایی که به ترامپ در جمع‌آوری رای‌دهندگان عرب در انتخابات ۲۰۲۴ کمک کرد، به میانجی غیرمنتظره‌ای تبدیل شد. در اواخر آوریل، یکی از مقامات حماس در خارج از غزه با بحیح تماس گرفت با این امید که بتواند با استیو ویتکاف، فرستاده ویژه ترامپ صحبت کند. به‌گفته یکی از مقامات اسرائیل به آکسیوس، راه‌اندازی کانال پشت‌پرده طول کشید اما درنهایت موتمنوم خود را به‌دست آورد.

دست‌کم ۲۰ پیام یسن دو طرف در تماس‌ها و پیامک‌ها به بحیح ارسال شد. به‌گفته یک مقام آگاه، بحیح همچنین با خلیل الحیه، مذاکره‌کننده ارشد صحبت کرده بود. ویتکاف با کمک مقامات قطری و بحیح در نهایت حماس را راضی کرد که آزاد کردن الکساندر، بدون درخواست چیزی از ازای آن، برای ترامپ اهمیت زیادی خواهد داشت. ناداو استراچلر، مشاور پیشین نتانیاهو می‌گوید که نخست‌وزیر اسرائیل همچنان با ترامپ رابطه دارد اما نوع رابطه آنها با رؤسای‌جمهور پیشین آمریکامتفاوت است. او می‌گوید: «بسا بایدند، نتانیاهو تصمیم‌ها را به تعویق می‌انداخت. در مورد ترامپ به‌مخض اینکه اتفاقی می‌افتد، تصمیم‌گیری‌ها بدون اطلاع نتانیاهو انجام می‌شوند. این تغییری است که افراد بسیاری را در اسرائیل نگران می‌کند.» ترامپ در سفر خود به خاورمیانه تمایل خود به معامله با ایران را تکرار کرد که می‌تواند از نیاز به استفاده از حمله نظامی علیه تأسیسات هسته‌ای اجتناب کند. ترامپ در قطر گفت که ایالات متحده آمریکا «مذاکرات بسیار جدی با ایران برای صلح درازمدت» انجام می‌دهد که اگر به توافق برسند «محشر» است.

این دقیقاً برعکس خواسته نتانیاهوست. نخست‌وزیر اسرائیل